

מאיזה חנות יותר עדיף לקנות חמץ אחר הפסח - שיעור 269

I. חמץ שעבר עליו הפסח - מקור הדין וגדרו

(א) עיין ברייתא פסחים (כ"ק:) לדעת רבי יהודה האוכלו עובר בלא תעשה אלא שאין בו כרת ולדעתו אפילו חמץ של נכרי אסור בהנאה (כ"ה:) ולדעת רבי שמעון אסור מדרבנן משום קנס וכן הלכתה (תמ"ח - ה)

(ב) עיין במ"ב (תמ"ג - סק"ז) דאפילו מכרו ישראל (מומר) לנכרי אחר הפסח אסור לכל אדם ליקח ממנו שהחמץ לעולם עומד באיסור בכל מקום שהוא שנעשה חתיכה דאיסורא וזה אפילו אליבא דרבי שמעון לפי זה צריך לחוש דחמצו בחנות נכרי שהוא לקחו מישראל מומר שלא פקע האיסור

(ג) ויש אומרים שלא קנסו אלא לבעליו שעבר בכל יראה (המכתם פסחים כ"ט) ורבינו מנוח חמץ ומצה ח - ד וחזק יעקב תמ"ג - סק"ט) והוא איסור גברא ולא כהמ"ב שהוא איסור חפצא

(ד) עיין בספר מקור החיים במגן האלף (תמ"ח - סק"ז ד"ה "עוד") דמי שיצא לגמרי מכלל ישראל ומתנהג כנכרי לכל דבר לא שייך לקנוס את חמצו שהרי בודאי לא ישמע לנו ומה שאמרו ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא אמרו רק לענין שאסור להכשילו בענין לפני עור אבל הרי הוא חשוב כנכרי גמור וחמצו כדין חמץ של נכרי (פסקי תשובות תמ"ח - ט) ועפ"ז כתבו הפוסקים ללמד זכות על המון בית ישראל שמשתמשים עם יין שרף שעבר עליו הפסח

(ה) איברא רבים מהדרין שלא לקנות לאחר הפסח חמץ בעין שנמכר לנכרי ע"י החנונים ובתי החרושת (מעשה רב שכן נהג הגר"א ובאיגרות סופרים סימן מ"ח בשם הגרע"א) ועיין בתשובות והנהגות (ה - ע"ט) דאולי טעם הגר"א ורע"א דכל מכירת חמץ היא הערמה ומועיל רק מחמת הביטול בלב כד"ן ומועיל מהדין תורה בלי מכירה ובדרבנן שרינן הערמה ובזה סברו שכל מוכר שאין דעתו לבטל את מה שמכר וממילא יש כאן איסור תורה ולא מועיל הערמה לדאורייתא ויסוד הדברים בתוספתא (פ"ג דפסחים הלכה ו) דישראל וגוי שהיו באים בספינה וחמץ ביד ישראל שצריך שיתנו לו במתנה גמורה וכתב הבה"ג ובלבד שלא יערים ובפרט יש לחוש בזה לענין בעלי בתי חרושת שאינם שומרי תורה ואין מכירתם בלב שלם ולכן כתב בשו"ת מהר"ם שי"ק (סימן ר"ה) שהמוכר מסלק עצמו מן החמץ וזה מהני בגילוי דעתו שהוא רוצה בהמכירה משא"כ כשהוא עושה מסחר בהחמץ בימי הפסח הרי גילה דעתו שלא היה מסלק עצמו מן החמץ וע"ע באג"מ (ה - קמ"ט - ס - ס"א ד - ז"ה ו"ז) וכ"כ החת"ס (ק"ג) שאע"ג שהמכירה הערמה כיון שהוא מוכר מכירה גמורה בדרכי הקנינים שהגוי קונה כדינה אין איסור בדבר ולעולם אין חמץ הנמכר בכלל הביטול והרי חמץ ע"פ הדין שייך להגוי וכ"כ האג"מ שהמכירה תופסת אף בשאינם שומרי תורה דדברים שבלב אינם דברים אבל על חמץ שהכניס בתוך הפסח אסור

(ו) אמנם עיין בשו"ת האלף לך שלמה (רס"ה) דכן ההלכה כדברי המיקל באבל כן ה"נ לענין חמץ שעבר עליו הפסח דהרי לדעת המג"א בטל ברוב

(ז) הקונים לפני הפסח חמץ ומוכרים אותו במכירת חמץ לנכרי ורוצה שיהיה ברשותו

כדי שהוא ימכרנו לנכרי כהוגן עיין בשו"ת להורות נתן (ד - ל"ז) שמי שקונה קודם פסח חמץ בכוונה שיהיה מיד לאחר הפסח מזונותיו מוכנים לפניו יש איסור בדבר שנראה כרוצה בקיומו של החמץ ועיין במ"ב (ת"ג - סק"ד) דאסור להשכיר כלי לאינו יהודי בפסח כדי שיבשל בו חמץ שאם ישפך החמץ בשעה שהכלי עומד ע"ג האש יבקע הכלי והרי הוא כנהנה מן חמץ ורוצה בקיומו ולכאורה יש להקשות שכל החמץ שמוכר במכירת חמץ לפני פסח לנכרי הרי רוצה בקיומו אלא הענין הוא כי באמת אין לו צורך בחמץ זה ומה שאינו מבערו הוא משום שאינו רוצה להפסיד ממנו ואם ישלם לו הנכרי את מחיר החמץ במלואו ודאי שאינו רוצה בקיומו של חמץ אבל במקרה שחפץ דוקא בחמץ הרי זה רוצה בקיומו של חמץ ואף ע"י מכירה לנכרי קודם פסח אין להתירו שעיקר המכירה הוא שמגלה בזה דעתו שאינו חפץ בחמץ ומבטלו וברוצה בקיומו אין גילוי דעת ולכן הלוקח חמץ קודם הפסח שיהיה מזונותיו מוכנים מיד לאחר הפסח יש איסור בדבר שנראה כרוצה בקיומו של החמץ. ועיין בשו"ת חת"ס (ק"ט) דלא מצינו איסור רוצה בקיומו אלא כשרוצה להשתכר ולהרויח על ידי זה וזה לפוסקים הסוברים שהיתר מכירת חמץ קיימת אף בלא ביטול החמץ (ספר פסקי תשובות ת"ג - ז)

ח) כל זה בחמץ גמור אמנם אם נתערב קודם הפסח בששים מותר לאחר הפסח לכו"ע ואם נתערב בפחות מששים אסור באכילה אף שאין בו כזית בכדי אכילת פרס לכמה פוסקים וזהו דוקא במין בשאינו מינו אבל במין במינו דמן התורה ברובא בטל אפילו אם נתערב חד בתרי ועבר עליו הפסח מותר באכילה (מג"א) ודעת הא"ר דבאכילה אסור אבל בהנאה לכו"ע שרי (מ"ב תמ"ז - סק"ז) ודבר שהוא ספק אם יש בו תערובות חמץ מותר לאחר הפסח (שו"ע הרב תפ"ז - סק"ט) עיין במג"א (תמ"ט - סק"ז) דספק חמץ שעבר עליו הפסח אסור באכילה ומותר בהנאה ובט"ז (סק"ח) משמע דמותר גם באכילה ובחק יעקב (סק"ח) כתב דמותר באכילה כדין ספיקא דרבנן ולקולא וכתב (שם סק"ח) דאם יש לתלות שנעשה חמץ זה לאחר הפסח מותר והאלף לך שלמה (רס"ח) כתב דחמץ שעבר עליו הפסח קיל משאר איסורים ולכן ההלכה כדברי המיקל ותרופות מחמץ שעבר עליו הפסח עיין בשער הציון (תפ"ז - סק"ד) שכתב דמותר להתרפא בחמץ שעבר עליו הפסח אפילו לחולי שאין בו סכנה דג"כ אינו אלא מדברי סופרים ובתרופות של זמננו שאין ראויים לאכילה כי מרים הם פשוט שמותר לכולעם כי אף בפסח יש מתירים (אג"מ ז - ז')

למעשה) שמעתי מכמה גדולי הפוסקים דיש מקום להחמיר בחמץ גמור כגון cereals, noodles, etc. לקנות מחנות נכרי אבל בשאר דברים אין להפסיד החנות של שומרי תורה ומצות. ושמעתי מרב דוד פיינשטיין דאפילו אם יהודי manager בחנות של נכרי מותר לקנות משם ואין חשש אם suppliers יהודים משום דאפשר החמץ היה קודם הפסח או אחריו

II. מוצאי שבת חול המועד מברכים על הבשמים ואומרים הנה קל כרגיל (ליקוטי מהרי"ח סדר חו"מ פסח) משום דליכא חיוב במאכלים טובים המישבים הנפש כמו ביום טוב (ולא כהרשב"ם דביו"ט איכא נשמה יתירה) דאין לחזור על ברהמ"ז כששכת יעו"י בחול המועד

III. אשת רב דוד פיינשטיין נוהגת לספרת ספירה בלא ברכה עיין בשיעור 150